

TISZTESSÉGES ELJÁRÁSHOZ VALÓ JOG ÉRVÉNYESÜLÉSE A VÉGREHAJTÁSI ELJÁRÁSBAN

SŐRE ZOLTÁN¹

*„Úgy bánjatok az emberekkel, ahogy akarjátok, hogy veletek is bánjanak. Mert ha csak azokat szeretik, akik benneteket is szeretnek, milyen hálát várhattok érte? Hisz a bűnösök is szeretik azokat, akik őket szeretik. Mert ha azokkal tesztek jót, akik veletek is jót tesznek, milyen hálára számíhattok? Hisz így a bűnösök is tesznek jót.”
/Lukács 6:31-33/*

Absztrakt

A tisztességes eljáráshoz való jog egy olyan alapjog, amelyről mindenkinek van elképzelése, azonban magát a tisztességet meghatározni, vagy értelmét megragadni csak körülírva, a teljesség valódi, tényleges igénye nélkül tudjuk. Jogászként, a tisztességes eljárás fogalmi kérdéskörét újabb és újabb meghatározásokkal bővítve már-már az az érzés keríthet mindenkit a hatalmába, hogy e feladat az univerzum határainak keresésével is hasonlóságokat mutathat. Ellenben az arra való törekvés, hogy mindenki tisztességes legyen – bármit is jelentsen a szó – mindenképp méltányolható és figyelemre érdemes, különösen akkor, ha valamely hatalom gyakorlására feljogosított személy eljárása már elkerülhetetlen.

Az élet minden aspektusában megjelenik az a közhelynek is számító kifejezés, mely szerint valamihez „jogom van” vagy épp ennek absztrakt formájaként érhet bárkit bírálata a végből, hogy „jogtalannak”, vagy „törvénytelennek” nevezzük azt, – még ha tisztességes is – amely érdekeinkkel ellentétes.

A jogtalanság szubjektív érzete egyenes eredője lehet a jogérvényesítés bármely formájának, s ha netán a nekünk tetsző jogérvényesítés kívánt eredménye elmaradna, a második esélyt a jogorvoslat intézménye biztosíthatja.

„A jogi szabályozás célja a jól működő társadalom, társadalmi együttélés” (Birher, 2021, 28. o.). E gondolat mentén haladva kívánok rámutatni, hogy gyakran azt hisszük, a jogorvoslat lehet az utolsó menedékünk, ugyanakkor vajmi keveset ér a jogtudomány, ha annak gyakorlói megfelelkeznek arról, hogy mindenki ember. Azaz gyakran tévedhetünk/hibázhatunk is és a jogorvoslat e végből mégsem lehet a legjobb megoldás. Tudjuk, így evidencia, hogy mindenkit megillet a jogorvoslat és azt is tudjuk, vagy pontosabban tudni véljük, hogy mindez alapjog. De mindez valódi tartalommal is társul, vagy csupán formalitás, amely az egyes eljárások törvényességi garanciáját hivatott biztosítani. Jelen tanulmányban a végrehajtási eljárásban a végrehajtó intézkedése ellen benyújtható egyetlen érdemi jogorvoslati formát, a végrehajtási kifogást kívánom bemutatni a tisztességes eljárás tükrében. A tisztességes eljáráshoz való jogot, a jogorvoslati jog gyakorlása során, az Alkotmánybíróság esetjogára, valamint az Emberi Jogok Európai Bírósága 6. cikkében foglalt eljárási követelmények során kifejtettekre tekintettel kívánom vizsgálni.

¹ Dr. Sőre Zoltán PhD hallgató, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola; s.zoltan.vh@gmail.com; ORCID: 0009-0000-6422-9240

Kulcsszavak: tisztességes eljárás, bírósági végrehajtás, társadalmi együttműködés, uniós szabályozás, jogorvoslat

Az Európai Unió integrációs törekvései végrehajtási eljárásokkal kapcsolatban

Az Unió jogrendszerének – valamint a magyar jogrendszernek is – kényes pontja lehet a bírósági döntések végrehajtása. A határokon átnyúló ügyekben az eljárások elhúzódása és eredménytelensége miatt sokan nem is kezdeményezik a végrehajtást, inkább az arra jogosultak veszteségként leírják az esetleges kintlévőségeiket. A határokon átnyúló ügyek mellett a nemzeti végrehajtások hatékonyságának növelése így az Unió érdekét is szolgálja. Végső soron a szorosabb együttműködés, a jogharmonizáció akár kívánatos is lehet a jelenlegi állapotnál.

Az elmúlt években bebizonyosodott, hogy a gazdaság mozgatórugója továbbra is a hitelezés és a pénzpiac. A hitel a gazdaság motorja, az élénkíti, vagy lassítja a gazdasági növekedést. A hatékony, kiszámítható jogrendszer képes erősíteni a hitelezői bizalmat. Ha az adott jogrendszeren belül hatékony a végrehajtás rendszere, akkor egész Európa-szerte nőhet a befektetői bizalom, élénkülhet a gazdaság, fokozódhat az állampolgárok jogkövető magatartása is.

A végrehajtási eljárások közelítésére az Unió által kibocsátott zöld könyvek szolgálnak. A zöld könyvek az Európai Bizottság kulcsfontosságú eszközei, amelyek arra szolgálnak, hogy egy adott, fontos európai uniós témában széleskörű vitát kezdeményezzenek. Céljuk, hogy megszólítsák az érintett szervezeteket és személyeket, bevonva őket lényegében egy konzultációs eljárásba ahol az első elképzeléseket és irányokat is tisztázzák. E dokumentumok segítségével a Bizottság javaslatokat gyűjt, és ezek alapján formálódnak a későbbi döntések. Amennyiben egy zöld könyv nyomán jogalkotási fejlemények indulnak el, azok részletes kidolgozása jellemzően fehér könyvekben történik meg (Zöld könyv, 2022).

A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról (44/2001 EK Tanácsi rendelet) szól az egyik zöld könyv. Lényeges pontja „a külföldi határozatok elismerését és végrehajtását szolgáló valamennyi köztes intézkedés” (végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás) eltörlése. A rendeletben lévő végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás az 1968. évi Brüsszeli Egyezményben meghatározott korábbi rendszerhez képest leegyszerűsítette a határozatok elismerését és végrehajtását szolgáló eljárást. Mindazonáltal egy határok nélküli belső piacon nehéz igazolni, hogy a polgároknak és vállalkozásoknak időt és pénzt kell áldozniuk jogaik külföldi érvényesítése érdekében. Amennyiben a végrehajthatóság megállapítására irányuló kérelmeknek szinte mindig helyt adnak és a külföldi határozatok elismerését és végrehajtását csak nagyon ritkán utasítják el, úgy „a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás valamennyi polgári és kereskedelmi ügyre vonatkozó eltörlése realisztikus célnak tűnik” (44/2001 EK Tanácsi rendelet, 3. o.). Másrészt a tartással kapcsolatos ügyekben, a határozatok elismerése és végrehajtása vonatkozásában a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárást az alkalmazandó jogra vonatkozó harmonizált szabályok alapján egy másik EK rendelet eltörölte, és az alperesi jogok védelmét a határozat kibocsátása után alkalmazható kivételes felülvizsgálati eljárás révén biztosította (4/2009 EK rendelet).

A másik fontos zöld könyv az adósok vagyonának átláthatósága témakörben született. A Bizottság rámutat arra, hogy könnyebb lenne a bírósági határozatok végrehajtása az Európai Unióban, amennyiben lehetséges volna pontos információhoz jutni az adós pénzügyi helyzetére vonatkozóan. E tekintetben a

tagországok adósokra vonatkozó nyilvántartásait tekintették át, melyek egészen a vagyontárgyakra vonatkozó nyilvántartásoktól az adós által bevallott vagyommérlegig terjedtek.

A Bírósági Végrehajtók és Tisztviselők Nemzetközi Szervezete (UIHJ) által, 2010-ben, Pécsen tartott E-justice konferencián elhangzott a végrehajtók egységes képzésének gondolata, valamint annak lehetősége, hogy egy központi végrehajtói szerv keretén belül a tagállami állampolgárok vagyontárgyaira vonatkozó adatokat – bankszámlaszámokat – kezeljenek.

Magyar vonatkozás a határon átnyúló végrehajtási ügyek tekintetében

A végrehajtási eljárások során el kell határolnunk az adó-, valamint a bírósági végrehajtói tevékenységet. Első esetben a nemzeti adóhatóságok az adókötelezettségek kikerülésének megakadályozása érdekében kötelesek együttműködni behajtási jogsegély keretében (2013. évi XXXVII. törvény, 22. § - 23. §). A behajtási jogsegély valójában négyféle segítségnyújtást jelent. A tagállami adóhatóságok együttműködnek a végrehajtáshoz szükséges adatok beszerzésében, a behajtás alapjául szolgáló okiratok kézbesítésében, illetve amennyiben a tartozás az adott tagállamban nem hajtható be maradéktalanul és az adózó valamely más tagállamban végrehajtás alá vonható vagyontárggyal rendelkezik, a tagállamok biztosítási intézkedés iránti megkeresést, illetve konkrét végrehajtási cselekmények foganatosítását is kezdeményezhetik (Baté et al, 2010, 208. o.).

Bírósági végrehajtásban előzőekben említett jogsegély nem szerepel. Bírósági végrehajtás során ugyanis végrehajtást kérőnek alapvetően a határon átnyúló végrehajtási eljárás szükségessége esetén kizárólag a végrehajtás elrendelésével kapcsolatban van lehetősége lépéseket tenni. Az ún. „Brüsszel I. rendelet” (44/2001 EK Tanácsi rendelet) „Végrehajtás” címszó alatt a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárást, valamint a tulajdonképpeni végrehajtást is szabályozza. Az előbbi, az ún. exequatur eljárás egy végrehajtási jogcímet eredményezett, amely lehetővé tette azt, hogy az egyik tagállamban hozott határozatot, a másik tagállamban végrehajtsák. A rendelet a tagállamokra bízta a végrehajthatóvá nyilvánítás során, illetőleg a jogorvoslatok tárgyában eljáró bíróságok megjelölését. A végrehajtás foganatosítása továbbra is a nemzeti jog alapján történt, kivéve néhány olyan rendelkezést (végrehajtás felfüggesztése, biztosítási intézkedések megtétele), amelyet egységesen kell alkalmazni” (Kengyel-Harsági, 2009). A végrehajthatóvá nyilvánítást lényegében egy egységes tanúsítvány kitöltésével szolgáltatta az arra illetékes bíróság, amely a jogosult kérelme alapján járt el. A végrehajtást kérő másik lehetősége: az Európai Parlament és Tanács rendelete (805/2004 EK rendelet) a nem vitatott követelésekre bevezette az európai végrehajtási jogcímet, amelyet a hivatalos magyar fordítás európai végrehajtható okiratnak nevez. Az új jogintézmény a határozatok, perbeli egyezségek és közokiratok szabad áramlását azzal segítette elő, hogy a rendeletben rögzített egységes minimális szabályozás betartása esetén a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás kiesik (Kengyel-Harsági, 2009, 170. o.). „Az európai végrehajtási jogcímmé minősítésre a származási tagállamban kerül sor, azaz abban a tagállamban, amelyben az európai végrehajtási jogcímként hitelesítendő határozatot hozták, a bírósági egyezséget jóváhagyták vagy megkötötték, illetve közokiratot kiállították. Ezt követően – Dániát leszámítva – bármely másik tagállamban kéri az európai végrehajtási jogcímmé nyilvánított határozatnak a végrehajtását, ott az exequatur eljárás már nem szükséges” (Kengyel-Harsági, 2009, 174. o.).

2012. december 12. napján elfogadásra került az Európai Parlament és a Tanács 1215/2012/EU rendelete a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, mely 2015. január 10. napján lépett hatályba. Hatálybalépést követően a „végrehajtás iránti kérelmet nem a bírósághoz, hanem a végrehajtó hatósághoz kell benyújtani (42.cikk), a formai vizsgálat alapján az eredeti határozat ténybeli és jogi elemei nem vizsgálhatók (pl. határozatot másik tagállamban hozták, végrehajtható-e abban a tagállamban, amelyikben hozták). A végrehajtó hatóság a végrehajtás feltételeinek meglétét vizsgálja, nem a végrehajthatóság feltételeit – nincs formális döntés a végrehajtásról, hanem – amennyiben az adós hallgat miután kézbesítették számára a tanúsítványt és az eredeti határozatot, a végrehajtó hatóság megkezdí a végrehajtás foganatosítását” (Király-Gombos, 2015, 59. o.). „2015. január 10-én új időszámítás kezdődött az Európai Unió polgári eljárásjogában. Az igazságügyi együttműködés egyik legfontosabb jogforrását, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 44/2001/EK rendeletet az 1215/2012/EU rendelet váltotta fel. Sok apróbb módosítás mellett a legfontosabb változtatás a végrehajthatóvá nyilvánítás vagy másképpen exequatur eljárás megszüntetése. A rendelet preambulumaának 26. pontja szerint az igazságszolgáltatás működése iránt az Unióban táplált kölcsönös bizalom már nemcsak a tagállamokban hozott határozatok automatikus elismerésének a feltételeit teremtette meg, hanem a végrehajtás előtti végrehajthatóvá nyilvánítás eltörlését is, ennek eredményeként egy tagállam bíróságai által hozott határozatot a végrehajtás szempontjából úgy kell tekinteni, mintha a címzett tagállamban hozták volna” (Kengyel, 2015, 69. o.).

A végrehajtói tevékenység keretei és annak kapcsolata az uniós szabályozással

Bár az irányadó jogszabály 2002. január 1-től lehetővé tette a végrehajtói iroda alapítását, a 2000-es évek elején alig létesültek ilyen irodák, annak ellenére, hogy az irányadó jogszabály a tagok felelősségére a Polgári Törvénykönyvnek a korlátozott felelősségű tagságra vonatkozó szabályokat rendelte alkalmazni. A korábbi szabályozás lehetővé tette, hogy – akár külföldi – természetes személyek és gazdasági társaságok is – bizonyos megszorítások mellett – tagok lehessenek a végrehajtói irodákban² akkor, ha a végrehajtói iroda vezető tisztségviselője a végrehajtó és a végrehajtó a szavazati jog több mint 50 %-át gyakorolja.

A végrehajtók jelentős hányada 2015 szeptemberéig – a felelősség korlátozott volta ellenére – egyéni vállalkozóként működött. A jogszabályi környezet megváltozása valamennyi önálló bírósági végrehajtót – meglehetősen rövid határidővel – végrehajtói iroda alapítására, vagy irodába történő belépésre kötelezte

² 1994. évi LIII. törvény 254/A. § (3) alapján, ha vele és közeli hozzátartozójával szemben végrehajtási eljárás nincs folyamatban. Ugyanakkor ennek vizsgálata közhiteles nyilvántartás hiányában meglehetősen aggályos. Továbbá, ha adó- és más köztartozása nincs, büntetlen előéletű és a 24. életévét betöltötte. (4) bekezdés alapján külföldi természetes személy akkor, ha előző bekezdésben foglaltakon túl állampolgársága szerinti ország és Magyarország között a végrehajtói iroda tagság tekintetében viszonyosság áll fenn. (5) bekezdés alapján gazdasági társaság akkor, ha alapítója kizárólag természetes személy, vagy kizárólag könyvvizsgáló társaság és kifejezetten végrehajtói irodai tagság létrehozására alapította a gazdasági társaságot; tulajdonosával, természetes személy tagjával, befolyása alatt álló más gazdasági társasággal végrehajtási-, vagy felszámolási eljárás nincs folyamatban; adó- és más köztartozása nincs; nem szerepel a kamaránál az adós gazdálkodó szervezetekről vezetett nyilvántartásban.

(2015. évi CVII. törvény, 26. §). E kötelezettség teljesítésének elmaradása egyenes eredője volt a hivatalvesztés következményének is, mivel a végrehajtó a továbbiakban csak az iroda szervezeti keretein belül folytathatta a tevékenységét. Szigorú szabályozás lépett életbe a végrehajtói iroda tagjaival szemben is, amely a korábban megalapított irodák életében is gyökeres változást hozott. Ugyanis 2015. szeptember 1-jét megelőzően a végrehajtói irodába társult tagokat, rendszerint a végrehajtó családtagjait jelentették, ugyanakkor a jogszabály-módosítás a társaságot már úgy korlátozta, hogy abban kizárólag csak végrehajtó lehetett tag. A leírt rövid történeti áttekintésből értelemszerűen megfogalmazódhat az a kérdés, hogy honnan ered és meddig tart a vállalkozás szabadsága?

Az Alaptörvény deklarálja a vállalkozás szabadságát (Alaptörvény, Alapvetés, M cikk 1 és XII. cikk 1), ugyanakkor az Állam közhatalmi jogosítványainak bizonyos részét átengedve lehetővé teszi az önálló bírósági végrehajtók működését, a végrehajtói iroda szervezeti keretén belül.

Az előzőekben leírtak két oldalról is megközelíthetőek. Egyrészt Alaptörvényi rendelkezés biztosíthatja azt, hogy bárki alapíthat végrehajtói irodát? Másrészt a kinevezett önálló bírósági végrehajtó, vagy a létrejött végrehajtói iroda a vállalkozás szabadsága révén bármilyen vállalkozást is alapíthat?

Az első felvetést az Európai Unió Alapjogi Chartája az Alaptörvényünknel némileg pontosabban írja körül, ugyanis a vállalkozás szabadságát az uniós joggal, valamint a nemzeti jogszabályokkal és gyakorlattal együtt értelmezi.³

Az Európai Unió működéséről szóló szerződésben (EUMSZ) található letelepedési jog nemcsak a tagállami állampolgárok szabad letelepedését, de a vállalkozások szabad mozgását és letelepedését is garantálja, amellett, hogy jogot biztosít önálló vállalkozóként gazdasági tevékenység megkezdésére, folytatására, valamint vállalkozások alapítására és irányítására (Európai Unió Működéséről szóló szerződés, 49. cikk.).

A letelepedési jog tartalma megragadható a letelepedés szabadsága és a szolgáltatás nyújtás szabadsága vonatkozásában is. A szabályozás lényege egyúttal az, hogy az Unió bármely tagállamában vállalkozást lehessen alapítani, azaz a személyek, a szolgáltatások és a tőke szabad áramlása megvalósulhasson, ösztönözve ezzel a gazdasági társaságok határon átnyúló működését, vagy más társaságokkal való együttműködését, versenyképesebbé téve így a vállalkozásokat. Ezáltal aligha vitatható, hogy nemcsak a vállalkozások juthatnak új piacokhoz, de a piaci szereplők is – a fokozódó versenyre tekintettel – kedvezőbb feltételekkel részesülhetnek a vállalkozások termékeiből, szolgáltatásaiból.

Tévedés lenne azonban azt gondolni, hogy akár az Uniós szabályozás, akár az Alaptörvény vonatkozó rendelkezése ne állíthatna, vagy állítana korlátokat az egyes vállalkozásokkal szemben.

Amennyiben egy vállalkozás közhatalom gyakorlásához kapcsolódó tevékenységet is kifejt, a letelepedés és a szolgáltatásnyújtás szabadsága már korlátokba ütközik (Az Európai Parlament és Tanács [EU] 2021/1883 Irányelve). Hangsúlyozandó azonban, hogy „egy szakmát teljes egészében csak akkor lehet kizárni, ha a tevékenység egésze a közhatalom gyakorlását szolgálja, vagy ha a közhatalom gyakorlását szolgáló rész a többitől elválaszthatatlan” (Maciejewski et al, 2020).

³ Az Európai Unió Alapjogi Chartája, 16., Cikk A vállalkozás szabadsága A vállalkozás szabadságát, az uniós joggal és a nemzeti jogszabályokkal és gyakorlattal összhangban, el kell ismerni.

A hazai szabályozás ugyan összhangban az Alaptörvény rendelkezéseivel: a vállalkozás szabadságát deklarálja, azonban a vállalkozás formájára típuskényszert alkalmaz amellett, hogy tiltott tevékenység és cél elérés érdekében megvalósulni kívánó vállalkozás alapítását és működését már a létesítő okirat semmisségével teszi lehetetlenné (2013. évi V. törvény 3:1. § [4]). Alapvetően tehát a szabályozás biztosítja a jogalanyok számára azt, hogy részt vegyenek társaságban, bármely jogalany egymással társuljon, vagy bővebben átalakuljon, továbbá a társaság formáját megválassza.

Általánosságban a jogorvoslat fogalmáról, céljáról

„Magyarországon az a különös helyzet áll fenn, miszerint a tételes jogban nem találjuk meg a „jogorvoslat” szó definícióját. A jogorvoslat jogintézményét minden jogszabály adotttnak veszi, és úgy hivatkozik rá vagy használja a szót, hogy eközben annak törvényi definícióját egyetlen jogszabály sem adja meg ” (Jogorvoslati jogok Magyarországon-2019).

Az Alaptörvényünk kimondja, hogy *„mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti”* (Magyarország Alaptörvénye, XVIII. cikk [7]). *„A jogorvoslathoz való jog olyan alkotmányos alapjog, amely tárgyát tekintve a bírói, illetőleg a hatósági (más közigazgatási) döntésekre terjed ki, tartalmát tekintve pedig azt kívánja meg, hogy valamennyi, az érintett jogát vagy jogos érdekét (helyzetét) érdemben befolyásoló érdemi határozat felülvizsgálata érdekében legyen lehetőség más szervhez, vagy azonos szerv magasabb fórumához fordulni”* (9/2017. (IV. 18) AB határozat [20]).

Előzőekkel egyezően és közel hasonló tartalommal az Alkotmánybíróság kifejtette azt is, hogy a jogorvoslati jogból nem feltétlenül következik a bírósághoz fordulás joga (5/1992. (I. 30.) AB határozat). A jogorvoslathoz való jog akkor tölti be funkcióját, ha az a sérelem orvoslására valódi és nem formális lehetőséget biztosít.

„A jogorvoslathoz való jog az igazságszolgáltatással összefüggő legfontosabb alapjogok közé tartozik...arra utal, hogy a jogalkalmazás által érintett érdekeltnek az állammal szemben főszabályként igényük van legalább két, egymástól elkülönült döntéshozatalra, amelyek közül a második az elsőre visszahatni képes” (Kengyel, 2013, 369. o.).

„A jogorvoslat – eljárásjogi értelemben – valamely sérelmes vagy sérelmesnek vélt határozat megtámadása az (ügy)fél vagy az erre jogosult más személy részéről, azzal a céllal, hogy az arra feljogosított hatóság a határozatot bírálja felül és a jogsérelmet orvosolja” (Gombos, 2018, 58. o.)

A fenti megfogalmazások alapján akár arra a téves következtetésre is juthatunk, hogy a jogorvoslat a bíróság, vagy más hatóság sérelmesnek vélt döntésével szemben igénybe vehető jogi eszköz, melynek egyetlen, világos célja a hibás/téves döntés megváltoztatása, a jogsértés következtében felborult – megsértett – jogrend egyensúlyi állapotának helyreállítása. Ugyanakkor a meghatározások aktív tevékenység következtében megnyílt lehetőséget feltételeznek valamely sérelmet elszenvedő fél számára, de nem adnak eligazítást arra vonatkozóan, hogy egy esetleges döntés/intézkedés elmaradása a jogorvoslat védernyőjét maga után vonhatja-e, vagy sem. Úgyszintén vizsgálható az is, hogy a jogorvoslati cél – valós jogsérelem – egyértelmű hiánya mégis hogyan adhat alapot a jogorvoslati jog gyakorlására és a jogorvoslati eljárás lefolytatására. Nyilvánvaló ugyanis, hogy a rosszhiszemű pervitel jogorvoslat keretében kizárólag az eljárás elhúzódtását célozza

és nem a tényleges jogsérelem reparációját hivatott elősegíteni, mégis az arra jogosult szervek jogorvoslati eljárás keretében a szükséges eljárást kénytelenek lefolytatni.

A végrehajtási eljárás során igénybe vehető jogorvoslatok csoportosítása

A végrehajtási eljárásban a végrehajtás foganatosítása során előterjeszthető leggyakoribb és legkiemelkedőbb jogorvoslat a végrehajtási kifogás, amely rendes jogorvoslatnak minősül. Elbírálására a végrehajtást foganatosító bíróság jogosult (Kiss et al, 2015, 217. o.). A továbbiakban – a tanulmány szűk terjedelmére figyelemmel – a végrehajtási eljárás során igénybe vehető jogorvoslatok tagolását követően kizárólag a végrehajtási kifogás rövid történeti és elméleti megközelítését – gyakorlati példákkal átszőve – kívánom szemléltetni.

1. A végrehajtás elrendelésével kapcsolatos jogorvoslati lehetőségek
 - 1.1. A végrehajtási lap visszavonása, vagy a végrehajtási záradék törlése (Vht. 211-212. §)⁴
 - 1.2. Fellebbezés a végrehajtás elrendelésével kapcsolatban (Vht. 213. §)
 - 1.2.1. *„bíróság a végrehajtást végzéssel rendelte el (pl. biztosítási intézkedés);*
 - 1.2.2. *A bíróság a végrehajtási kérelemtől eltérően rendelte el a végrehajtást;*
 - 1.2.3. *A bíróság a végrehajtás elrendelése helyett egyéb intézkedést hozott (áttétel, visszautasítás, megtagadás, megszüntetés)."* (Gyüre, 2018, 52. o.)
 - 1.3. Felülvizsgálati kérelem a végrehajtási eljárás elrendelésével kapcsolatban (Vht. 214. §)⁵
2. Végrehajtási eljárás foganatosításával kapcsolatos jogorvoslati lehetőségek
 - 2.1. Végrehajtási kifogás (Vht 217. §)
 - 2.2. Fellebbezés a végrehajtás foganatosításával kapcsolatban (Vht. 218. §)
 - 2.3. Egyéb jogorvoslatok (Vht. 220. §)⁶

„A jogorvoslat fogalmát tágan értelmezve, ide tartozik a végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti per, valamint az igényper...” (Balogh et al, 2006, 533. o.)

⁴ Ha a bíróság a végrehajtási lapot a törvény megsértésével állította ki, a végrehajtási lapot vissza kell vonni, ha pedig az okiratot a törvény megsértésével látta el végrehajtási záradékkal, a végrehajtási záradékot törölni kell (1994. évi LIII. törvény, 211. § [1] –[2]). A végrehajtási okirat például akkor törvénysértő, ha a végrehajtás általános feltételei hiányoznak, azaz a végrehajtandó határozat kötelezést vagy marasztalást tartalmaz; jogerős vagy előzetesen végrehajtható; teljesítési határidő letelt (Vht. 13. § [1.] a - c.), vagy jogerős fizetési meghagyás alapján nem lehet végrehajtási lapot kiállítani, ha a jogerősítő záradék akként került kiállításra, hogy a követelés tárgyában nincs helye végrehajtásnak (Vht. 13. § [4]; egy ügyben több végrehajtási lap került kiállításra (Vht. 18. § [1])). A visszavonás vagy törlés kezdeményezésére hivatalból a bíróság vagy a végrehajtó jelzése alapján, illetve az eljárásban érintett fél kérelmére is lehetőség van.

⁵ 1994. évi LIII. törvény 214. § Felülvizsgálati kérelemnek van helye a másodfokon jogerőre emelkedett olyan végzés ellen, amellyel a bíróság külföldi határozat végrehajtási tanúsítvánnyal való ellátásáról, illetőleg végrehajtásának elrendeléséről döntött.

⁶ a végrehajtási eljárás foganatosítása során a jogsérelem a rendőrség, az ingatlanügyi hatóság, vagy más szerv eljárásában történt, az említett szervek eljárásáról szóló jogszabályok alapján van helye jogorvoslatnak

A kifogás fejlődésének jogtörténeti áttekintése

A végrehajtási eljárásról szóló 1881. évi LX. törvénycikk 1955-ig volt hatályban, melyben a mai értelemben vett kifogás fogalmi meghatározása nem történt meg, a normaszöveg a kifogásolás jogát említette, illetve taxatív jellegű felsorolást tartalmazott arra vonatkozóan, hogy mi minősülhet „kifogásnak”.⁷ A törvénycikk (2. §) a kifogásolási jog tárgyában utaló szabályt tartalmazott, így a királyi közjegyzőkről szóló 1874. évi XXXV. törvénycikk X. fejezetének szabályozását rendelte alkalmazni, egyebekben a törvény a végrehajtás foganatosítását ellentmondással, kifogással vagy ellenszegüléssel gátolni nem engedte (1881. évi LX. törvénycikk 32. §). „A végrehajtásnak ellenszegülés által való meggátlása esetében, a kiküldött a bűnvádi eljárás megindítása végett, hivatalból külön jelentést tartozik tenni” (Vincenti-Borosdi, 1935, 110. o.).

Az 1955. évi 21. törvényerejű rendelet a bírósági végrehajtásról – amely 1979. december 31-ig volt hatályban – a kifogást, mint jogorvoslati megnevezést nem tartalmazta. „A végrehajtó törvénysértő vagy alaptalan határozata és intézkedése ellen az ügyész óvással, más érdekelt pedig panasszal élhet ahhoz a bírósághoz, amelynél a végrehajtó működik” (1955. évi 21. törvényerejű rendelet a bírósági végrehajtásról, 190. §). A szabályozás különösen figyelemre méltó eleme az, hogy:

„Ügyészi óvás bejelentése határidőre tekintet nélkül: P. K.829/69.” (Vida, 1963, 95. o.)⁸ megvalósulhatott.

Az 1979. évi 18. törvényerejű rendelet hasonlóan az előbbi szabályozáshoz szintén jogorvoslat megnevezést tartalmaz a végrehajtó határozata és intézkedése ellen. A törvényerejű rendelet szövege részben megegyezik a korábbi normaszöveggel, azaz „a végrehajtó törvénysértő vagy alaptalan határozata és intézkedése ellen az ügyész óvással” élhet „más érdekelt pedig felülvizsgálati kérelemmel élhet a végrehajtó szerint illetékes járásbírósághoz” (A bírósági végrehajtásról szóló 1979. évi 18. törvényerejű rendelet 38. §).

A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (továbbiakban: Vht.) a korábbi jogorvoslat elnevezést „végrehajtási kifogásra” változtatja, mert e jogorvoslat korábbi megjelölésére használt felülvizsgálati kérelem kifejezés a jogerős határozat ellen újonnan bevezetett rendkívüli jogorvoslat megnevezésére szolgál” (Vida-Balogh, 1994, 235. o.).

A Vht. alapján a végrehajtási kifogás fogalma tehát megjelenik, majd annak változása a kapcsolódó jogszabályi környezet alapján megfigyelhető:

1994. május 11-től 2012. március 14-ig:

⁷ 1874. évi XXXV. törvénycikk 113. §

a) ha a bíróság illetéktelen;

b) ha a végrehajtás alapját képező közjegyzői okiratban foglalt jogügylet érvénytelen;

c) ha az okirat hamis vagy hamisított;

d) ha az okirat kiadványa a 139., 140. § kellékeivel nem bír;

e) ha a bíróság a 111. § szabályai ellenére rendelte el a végrehajtást;

f) ha a kötelezettség az okirat kiadása után felmerült tény folytán egészben vagy részben elenyészett, vagy annak teljesítésére a jogosított fél halasztást engedett.”

⁸ Az ügyész vizsgálhatta, hogy a végrehajtás kellő időben és a törvényeknek megfelelően történik-e. Az ügyész felügyeletet gyakorolt – az érkezett beadványok és panaszok alapján – a bírósági határozatok végrehajtásának törvényessége felett, kötelező utasításokat adhatott a bírósági végrehajtásra vonatkozó jogszabályok megtartására. Az ügyészi óvás, illetőleg panasz tárgyában a bíróság – az érdekelték megidézésével, nyilvános tárgyaláson – végzéssel határozott, a végzés ellen fellebbezésnek (fellebbezési óvásnak) volt helye

„A végrehajtó törvénysértő intézkedése, illetőleg intézkedésének elmulasztása (a továbbiakban együtt: intézkedése) ellen a fél vagy más érdekelt végrehajtási kifogást terjeszthet elő a végrehajtást foganatosító bírósághoz.”

Majd 2012. március 15-től:

„A végrehajtónak a végrehajtási eljárás szabályait és a végrehajtási kifogást előterjesztő jogát vagy jogos érdekét lényegesen sértő intézkedése, illetőleg intézkedésének elmulasztása (a továbbiakban együtt: intézkedése) ellen a fél vagy más érdekelt végrehajtási kifogást (a továbbiakban: kifogás) terjeszthet elő a végrehajtást foganatosító bírósághoz. E § alkalmazásában a végrehajtási eljárás szabályainak lényeges megsértése az olyan jogszabálysértés, amelynek a végrehajtási eljárás lefolytatására érdemi kihatása volt.”

Az alábbi táblázatokban a kifogás jogtörténeti szabályozásának gyakorlati lényegét hasonlítom össze:

1. táblázat: A kifogás szabályozásának jogtörténete I.

	1881. évi LX törvény (2. §) alapján alkalmazandó 1874. évi XXXV. törvény (X. fejezet)	1955. évi 21. törvényerejű rendelet	1979. évi 18. törvényerejű rendelet
Előterjesztésre jogosult	a végrehajtást szenvedő fél (114. §)	az ügyész (óvással), más érdekelt (panasszal)	az ügyész (óvással), más érdekelt (felülvizsgálati kérelemmel)
Előterjesztés ideje	8 nap alatt (114. §)	8 napi határidő (kivétel szabály: ügyészi óvás bejelentése határidőre tekintet nélkül)	8 napon belül
Előterjesztés helye	akár a végrehajtónál (szóban, írásban), akár azon bírósághoz, a mely a végrehajtást elrendelte bíróságnál (114. §)	bírósághoz, amelynél a végrehajtó működik (190. §)	a végrehajtó szerint illetékes bírósághoz (38. § (2))
Beterjesztés ideje	azonnal (115. §)	nincs rendelkezés	
Halasztó hatály	foglalás foganatosítására nincs (114. §), egyebekben felfüggesztés jogkövetkezményei (120. §)	nincs rendelkezés	
Határidőn túli, vagy hiányos kifogás jogkövetkezménye	későn beadott, vagy kellően fel nem szerelt kifogás hivatalból történő elutasítása (végzés ellen semmisségi panasz) (116. §)	nincs rendelkezés	
Hiánypótlás	nincs rendelkezés		

Végzés meghozatala	nincs rendelkezés	
Alaptalan kifogás következménye	felhozott tények valótlanúsága, vagy a végrehajtási eljárás késleltetésének célja kiderül, akkor 1000 Ft-ig terjedő rendbírság (121. §)	nincs rendelkezés

Forrás: saját szerkesztés

2. táblázat: A kifogás szabályozásának jogtörténete II.

	1994. évi LIII. törvény		
	2001.08.31-ig	2012.03.14-ig	2012.03.15-től
Előterjesztésre jogosult	fél, vagy más érdekelt		
Előterjesztés ideje	15 nap, de legfeljebb 1 év (217. § (2) - (3))	15 nap, de legfeljebb 6 hónap (217. § (2) -(3))	15 nap, de legfeljebb 3 hónap (217. § (2))
Előterjesztés helye	végrehajtást foganatosító bírósághoz	végrehajtónál	
Beterjesztés ideje	nincs rendelkezés	3 munkanap	
Halasztó hatály	nincs halasztó hatály (222. §)		
Határidőn túli, vagy hiányos kifogás jogkövetkezménye	nincs rendelkezés		hivatalból elutasítás (217. § (5))
Hiánypótlás	8 napon belül a Pp. szabályai alapján (217. § (5))		8 napon belül a Pp. szabályai alapján (217. § (3))
Végzés meghozatala	2008.08.01-től 60 napon belül, azt megelőzően nincs rendelkezés	60 napon belül	45 napon belül

Alaptalan kifogás következménye	nincs rendelkezés	kifogásról nincs rendelkezés, elutasító végzés ellen nyilvánvalóan alaptalan fellebbezés következménye pénzbírság lehetne
--	-------------------	---

Forrás: saját szerkesztés

A kifogás a gyakorlatban (a kifogás határideje és helye, végrehajtást foganatosító bíróság, a kifogás illetéke, a kifogás tartalmi elemei és szankciója)

A kifogás határideje

A hatályos jogi szabályozás alapján a végrehajtási kifogás szubjektív határideje a végrehajtói intézkedésről való tudomás szerzéstől számított 15 nap, míg az objektív határidő 3 hónap, e határidő elmulasztása miatt pedig igazolásnak nincs helye.

A kifogás helye

A kifogás előterjesztése a bírósági végrehajtónál kell, hogy megtörténjen, más szervnél történő előterjesztés esetben azt elkésettnek kell tekinteni. Egyes bíróságoknál a határidőben benyújtott kifogás is elbírálásra került, míg más bíróság a kifogást hivatalból elutasította. Extrém esetként említést érdemelhet az is, hogy a határidőben a bíróságra érkezett kifogást a bíróság olyan határidőben továbbította, hogy a végrehajtó általi betérjesztést követően már csak azt állapíthatta meg, hogy a kifogás elkésett, illetve olyan eset is tapasztalható, ahol a bírói függetlenség elve alapján azt állapította meg az eljáró bíróság, hogy más bíróság végzése nem köti, így azt a kifogást is elbírálta, melyet nem a végrehajtónál terjesztettek elő.

A végrehajtást foganatosító bíróság

A normaszöveg a kifogás elbírálására a végrehajtást foganatosító bíróságot jogosítja fel, azaz a Vht. szerint és nem a Pp. alapján megállapított illetékességi szabályok az irányadók. A végrehajtást foganatosító bíróságnak a Vht. tehát azt a bíróságot tekinti, amely mellé a végrehajtót kinevezték (1994. évi LIII. törvény 225. § [6]). A kinevezés korábban az Igazságügyi Miniszter, jelenleg pedig a Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága elnökének hatáskörébe tartozik. A kinevezés meghatározott székhelyre és meghatározott járásbíróság mellé történik (1994. évi LIII. törvény 232. § [1]). A törvényi megfogalmazás viszonylag egyszerű és egyértelmű, figyelembe véve azt is, hogy a bírósági végrehajtás szervezetéről szóló 6/2021. (X. 29.) SZTFH rendelet⁹ a végrehajtói álláshelyek számát az egyes bíróságok mellé pontosan meghatározza. Elképzelhetetlen és annak gyakorlati megvalósulásáról sincs példa, hogy egy végrehajtó több álláshelyre is kinevezést kapjon. Ahogy a legegyszerűbbnek tűnő fogalmak – a jó, a rossz, az igazság – meghatározására is képtelen az ember, magától értetődik az is, hogy a végrehajtást foganatosító bíróság meghatározása sem lehet egységes a joggyakorlat számára. A végrehajtói szolgálatát ellátni már nem képes (1994. évi LIII. törvény 239. §)

⁹ korábban a 16/2001. (X. 26) IM rendelet

végrehajtó feladatait a Vht. az állandó helyettes révén biztosítja (1994. évi LIII. törvény 240/A. § [1]). Az esetleges szolgálati hely kiterjesztés a korábbi végrehajtói szolgálat megszűnésével, illetve a 2021. évi LI. törvény 18. § b) pontja alapján hatálytalan. Azaz a végrehajtói szolgálat megszűnésnek ténye és a szolgálati hely kiterjesztésének jogszabályból történő kikerülése, vagy az esetleges „szokásjog” a szolgálati hely megszűnését követően az adott bíróság illetékességére már nem adhat alapot. Amennyiben a megüresedett álláshelyre új végrehajtó kerül kinevezésre, a kinevezés nyitja meg a foganatosító bíróság törvényi megfogalmazása révén újra az adott bíróság illetékességét. Ha pedig a megüresedett álláshelyre új végrehajtót neveznek ki és a kinevezett, illetve az állandó helyettes a végrehajtási ügyek átadása során úgy állapodnak meg, hogy a folyamatban lévő végrehajtási ügyeket az állandó helyettes foganatosítja (1994. évi LIII. törvény 240/A. § [7]), nyilvánvaló, hogy a megállapodást jóváhagyó Magyar Bírósági Végrehajtói Kar Hivatalvezetője kinevezési jogkörrel nem rendelkezik. Azaz a kinevezés hiánya, valamint a korábbi szolgálati jogviszony megszűnése és az újonnan kinevezett végrehajtói szolgálata, valamint a folyamatban lévő ügyekre vonatkozó megállapodás nem keletkeztet a korábbi állandó helyettes részére annak kinevezésétől eltérő végrehajtást foganatosító bíróságot.

Egyes eseti döntésekben – a törvényes bíróhoz való jog esetleges sérelme és a tisztességes eljáráshoz való jog körében – maga az Alkotmánybíróság jegyezte meg, hogy *„az illetékességgel kapcsolatosan állított sérelem a jelen ügyben egyébként sem valósíthatja meg a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét abból következően, hogy maga az indítványozó is a Körmendi Járásbíróságot tekintette illetékes bíróságnak, ahová az iratokat az elbírálás végett továbbította”* (AB IV/482-11/2020). Az Alkotmánybíróság gyakorlatát szemlélve megállapítható, hogy végrehajtók által előterjesztett alkotmányjogi panaszt – „szuperbíróság” fogalmát és törvényességi, vagy szakjogi kérdésként a rendes bíróságok szerepkörének átvételére hivatkozva¹⁰ – rendszerint elutasította, vagy visszautasította.

Előzőektől lényegesen eltérő álláspontra helyezkedett a Kúria joggyakorlat-elemző csoportja, amikor a bíróságok illetékességét vizsgálva megállapította, hogy:

„Az 1952. évi Pp. rendelkezése szerint a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítása azon alapult, hogy a felperes követelésének érvényesítése más bíróság vagy más hatóság hatáskörébe tartozik, vagy a perre más bíróság illetékes, de a 129. § rendelkezése a szükséges adatok hiányában nem alkalmazható [1952. évi Pp. 130. § (1) bekezdés b) pont]. A Pp. ezt a korábbi elutasítási okot „átalakította”, figyelemmel az áttétel szabályainak változására, miszerint áttételnek csak a Pp. hatálya alá eső polgári peres útra tartozó keresetlevél alapján, vagy a Kp. hatálya alá tartozó ügyben előterjesztett igény esetén van helye. Nincs helye áttételnek, ha az igény érvényesítése más hatóság (például közjegyző, jegyző, adóhatóság, rendőrség) – ideértve a büntető- vagy szabálysértési ügyben eljáró bíróságot is – hatáskörébe tartozik, vagy polgári bíróság hatáskörébe tartozik ugyan, de nemperes eljárásban érvényesíthető (például felszámolási eljárás, cégbírósági eljárás, végrehajtási eljárás). Ezekben az esetekben a keresetlevél visszautasításának van helye, függetlenül attól, hogy a hatáskörrel, illetékességgel rendelkező hatóság vagy bíróság megállapítható-e a keresetlevél alapján” (A keresetlevél visszautasításának vizsgálata..., 2020, 13. o.)

¹⁰ lásd még: 3325/2012. (XI. 12.) AB; 3011/2020. (II. 4.) AB

Az idézetek kapcsán tehát rendkívül aggályos, ha az Alkotmánybíróság felhívott határozata alapján a bíróságok illetékessége netán azon is alapulhatna, hogy a kérelem hol került előterjesztésre. Vagy az illetékesség és hatáskör vizsgálata mellőzhető lenne csupán azért, mert „A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, indokolás [14] – [15]}”

Úgy gondolom, sajnálatos, hogy léteznek olyan döntések, amelyek meghozatala során az illetékesség kérdése nem lesz vizsgálat tárgya, vagy épp a jogszabályok értelmezésére hivatott professzionális bíróság vélhetően téves jogkövetkeztetés révén a Vht. szabályaitól eltérően a Pp. illetékességi szabályait alkalmazzák, melyet az Alkotmánybíróság mégsem talált alaptörvény-ellenesnek.

A Szombathelyi Törvényszék egyes eseti döntéseiben az illetékesség kérdésköre az alábbiak szerint változott:

„A Vht. nem a bejelentett lakcím megadását követeli meg a végrehajtási kérelemben. Az eljáró végrehajtó illetékessége a végrehajtható okirat kiosztásával, illetőleg az első végrehajtói intézkedéssel rögzül” (Pkk.20.570/2016/3)

Majd az illetékesség kérdésének indokolása a következő fejlődési fázisokat élte meg:

„A végrehajtási kifogás elbírálása a végrehajtást foganatosító bíróság hatáskörébe tartozik. Miután a végrehajtást foganatosító bíróság a Körmendi Járásbíróság, a kifogást kizárólag ez a bíróság bírálhatta el.” (Pkf.20.588/2019/3/I)

„A végrehajtó – tájékoztatása szerint – a Vht. 240/A. § (7) bekezdése alapján jár el, a Körmendi Járásbíróság mellé kinevezett végrehajtóval történő megállapodásra figyelemmel. Ez a megállapodás azonban nem érinti – nem érintheti – azt, hogy a Vht. 225. § (6) bekezdése alapján a végrehajtást foganatosító bíróság a Körmendi Járásbíróság.” (Pkf.20.034/2020/3/I; Pkf.20.458/2020/3/I; Pkf.20.084/2020/3/I, Pkf.20.001/2021/3/I, stb.)

„A végrehajtó tájékoztatása szerint a Vht. 240/A. § (7) bekezdése alapján jár el, a Körmendi Járásbíróság mellé kinevezett végrehajtóval történő megállapodásra figyelemmel. A törvényszék értelmezése szerint a Vht. 225. § (6) bekezdése alkalmazása során eljáró önálló bírósági végrehajtónak az minősül, aki előtt a végrehajtási eljárás eredetileg megindult tekintet nélkül arra, hogy az ügy utóbb mely okból került más végrehajtóhoz. Erre tekintettel az előbbi végrehajtó személye határozza meg a végrehajtást foganatosító bíróságot.” (Pkf.20.180/2021/3-I)

A legújabb álláspont pedig:

„A végrehajtó illetékességi kifogásával kapcsolatban a törvényszék megjegyzi, hogy a végrehajtási ügyben a Vht. 9. §-a szerint alkalmazandó Pp. rendelkezései az irányadóak, e körben téves a végrehajtó hivatkozása. A végrehajtó – tájékoztatása szerint – a Körmendi Járásbíróság mellé újonnan kinevezett végrehajtóval történő megállapodásra figyelemmel a Vht. 240/A. § (7) bekezdése alapján jár el. A törvényszék álláspontja szerint ezen megállapodás nem érinti és nem érintheti azt, hogy a Vht. 225. § (6) bekezdése alapján a végrehajtást foganatosító bíróság a Körmendi Járásbíróság. A Vht. 217. § (2) bekezdése alapján a végrehajtási kifogás elbírálása a végrehajtást foganatosító bíróság hatáskörébe tartozik, továbbá adós lakóhelye Katafa településen

található, ami a Körmen di Járásbíróság illetékességéhez tartozik, azért a Körmen di Járásbíróság – ennek nyomán a Szombathelyi Törvényszék – mint illetékes bíróság jár el a végrehajtási kifogás elbírálásánál.”

A kérdés megítélése kapcsán ténykérdés, hogy vajon a Körmen di Járásbíróság mellé a 2018. évet megelőzően volt-e kinevezve végrehajtó. Ugyanis nem áll rendelkezésre arról adat, hogy valaha is az Igazságügyi Miniszter a Körmen di Járásbíróság mellé végrehajtót nevezhetett volna ki, illetve annak van csupán bizonyítéka, hogy 2018. évtől került betöltésre a Körmen di Járásbíróság melletti üres szolgálati hely.

A kifogás illetéke

Feltétlen említést érdemel, hogy vélhetően a jogalkotó is érzékelte azt a problémát, amely eredményeként 2011. november 30-tól sor került a kifogás illetékének megállapítására (Az illetékről szóló 1990. évi XCIII. törvény 43. § [8]). Ezt megelőzően ugyanis lehetőség volt arra, hogy bármilyen díj megfizetése nélkül a kifogás előterjeszthető legyen. Vesztenivaló hiányában értelemszerűen mindez leggyakrabban az eljárások megakasztását, elhúzást eredményezte csak. Megjegyzem, álláspontom alapján egyrészt a kifogás illetékének 15.000 Ft-os összege, majd pedig a fellebbezés 7.000 Ft-os összege¹¹ most sem biztosítja azt, hogy kellően megfontolt beadvány a valós, vagy egyáltalán vélt jogsérelem orvoslása érdekében kerüljön előterjesztésre. Másrészt a polgári perrendtartás pertárgyértékre alapított illeték összegéhez képest a kifogás illetéke méltatlan összegűnek is tűnhet, melyet alátámaszthat az is, hogy a kifogás elbírálása alkalmával leggyakrabban bírósági titkár, míg a fellebbezés elbírálása során az illetékes törvényszék háromtagú tanácsa jár el. Vélhetően a jogalkotó és a Civilisztikai Kollégiumvezetők nem az elbírálás színvonalához igazíthatták a kifogás és fellebbezés illetékének összegeit. A bíróságok leterheltségének csökkentése érdekében szükségesnek vélem a végrehajtási eljárásban tett kifogás illetékének a polgári perrendtartásról szóló törvény szerinti pertárgyértékhez (A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 21. §) történő közelítését, vagy rögzítését, természetesen fenntartva az esetleges költségkedvezmények lehetőségét.

A kifogás tartalmi elemei és szankciója

A kifogás tartalmi elemeinek meghatározása viszonylagos vegyes jelleget mutat. A kifogás előterjesztése szabadságot, ugyanakkor kötöttséget is jelent. Szabadság tekintetében említhető, hogy a végrehajtó intézkedése ellen bármilyen címen előterjesztett megtámadást kifogásnak kell tekinteni (1994. évi LIII. törvény 217. § [4]). Továbbá az is, hogy a végrehajtó intézkedését a bíróság – a kifogásban foglalt kérelem korlátaira tekintet nélkül – megsemmisítheti, és a végrehajtót új intézkedés megtételére kötelezheti (1994. évi LIII. törvény 217/A. § [4]). Sajnálatos módon annak ellenére, hogy a szabályozás a kérelemhez kötöttség elvétől való eltéréshez konjunktív feltételeket támaszt – lényeges szabály megsértése és intézkedés megismétlése szükséges – egyes bírósági döntések olyan szabadon értelmezik e jogszabályi szakaszt, hogy gyakorlatilag közvetlen felügyeletet valósíthatnak meg.

¹¹ A 2013. május 9. napján tartott Civilisztikai Kollégiumvezetők Országos Tanácskozásán elfogadottak szerint az Itv. 47. § (1) bekezdése szerinti minimum összeg

Mindez az EBH2008.1878 számú elvi határozattal¹² teljeséggel ellentétes. A kötöttség vonatkozásában kiemelendő, hogy meg kell jelölni a kifogásolt végrehajtói intézkedést, és azt, hogy a kifogást előterjesztő az intézkedés megsemmisítését vagy megváltoztatását milyen okból, mennyiben kívánja. A végrehajtó intézkedésével szembeni ismételt kifogásban új tény állítására, új bizonyíték előadására akkor kerülhet sor, ha az a kifogásolt intézkedésről való tudomásszerzést követően jutott az előterjesztő tudomására, feltéve, hogy az – elbírálása esetén – reá kedvezőbb döntést eredményezett volna, vagy ha az az intézkedés jogszabálysértő voltának alátámasztására irányul.

A Vht. 2012. március 15-től bevezette a lényegesen jogszabálysértő végrehajtói intézkedés vagy mulasztás esetén a végrehajtó munkadíja 20%-ának megfelelő, ugyanazon végrehajtási cselekmény tekintetében ismételt eljárási szabálysértés esetén pedig 50%-ának megfelelő pénzüsszeget, mint a végrehajtót sújtó szankciót.

Jogos elvárás lehet ugyan, hogy az Adós vagyona ellen irányuló állami kényszerített alkalmazó eljárás hibamentes legyen. Ugyanakkor, ismét idézve az Alkotmánybíróságot: „*tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.*” Alappal tehető fel tehát a kérdés: amennyiben a lényeges jogszabálysértést a tévedés, az egységes joggyakorlat hiánya idézi elő, miként szankcionálható kizárólag a végrehajtó, némely esetben akár a jogorvoslati jogtól történő megfosztás révén is?¹³

*„Színház az egész világ,
És színész benne minden férfi és nő:
Fellép és lelép: s mindenkit sok szerep vár
Életében”
(William Shakespeare)*

Összefoglalás

Egy jogszabálysértő intézkedés vagy döntés válaszút elé állít. Belenyugvás, vagy küzdelem. A belenyugvás kétségtelenül egyszerűbb és költségkímélőbb lehetőséget is nyújthat, de annak eredménye megváltoztathatatlan. A küzdelem kimenetele kétséges, ugyanakkor magában hordozza a kedvező változás reményét. A hatékony és elérhető jogvédelem minden eljárás biztosítéka, amely az egyes szervek

¹² EBH2008.1878: „a törvény a bíróság részére nem általánosságban biztosítja a végrehajtó eljárása felett a törvényességi ellenőrzést, hanem azt a rendes jogorvoslat (végrehajtási kifogás) igénybevétele esetén teszi lehetővé. A Vht. 217. §-nak (1) bekezdése értelmében tehát a bíróság csak végrehajtási kifogás előterjesztése esetén jár el. A végrehajtó intézkedésének törvényességét, illetve mulasztását pedig a Vht. 9. §-a értelmében alkalmazandó Pp. 215. §-a szerint a kifogás tartalmi keretei között bírálja el.”

¹³ „A ne bis in idem elvét sem téveszthetjük szem elől, azonban sokkal hangsúlyosabb az, ha a bíróságok számára a végrehajtókkal szemben természetessé válik a jogorvoslat hiánya. Utalni kívánok e körben többek között a Civilisztikai Kollégiumvezetők állásfoglalásaira, ahol úgy vélem tisztességes módon és a tisztességes eljárás követelményei szerint legalább az megállapítása került, hogy „Ha a kifogást elbíráló elsőfokú bíróság a szankció alkalmazását elmulasztja, ezt a másodfokú bíróságnak észlelnie kell. Amennyiben a másodfokú bíróság úgy ítéli meg, hogy az elsőfokú bíróság a feltételek fennállta ellenére elmulasztotta erre nézve a határozathozatalt, visszaküldi az iratokat az elsőfokú bíróságnak a határozata kiegészítésére ezen szükséges intézkedés megtétele érdekében azzal, hogy erre vonatkozóan a döntés hivatalból kötelező, s addig az előtte folyó eljárást a Pp. 248. §-a alapján felfüggeszti.” (Civilisztikai Kollégiumvezetők 2013. május 8-10-ei Országos Tanácskozásának 10. állásfoglalása, Szankció alkalmazása a végrehajtóval szemben a lényegesen jogszabálysértő intézkedés vagy intézkedés elmulasztása esetén.) (Sőre, 2021, 190. o.)

működését is legitimálja. A végrehajtási eljárás egyik lényeges előnye, hogy bármely végrehajtói intézkedéssel szemben a végrehajtási kifogás útján a törvényességi felügyelet biztosított. Hogy mindez mért is különleges? Értelemszerűen azért, mert nem ugyanahhoz a szervezethez tartozó felettes szerv, hanem egy teljesen független és autonóm szervezet az, aki a vitatott jogkérdésben döntést hoz.¹⁴ Azaz egy végrehajtó intézkedését nem egy másik végrehajtó, vagy az ahhoz köthető szervek (Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága / Magyar Bírósági Végrehajtói Kar) vizsgálják.

Természetesen minden jogorvoslati lehetőség nem jelentheti feltétlenül azt, hogy egy-egy jogsérelem valódi orvoslására kerülhet sor, tekintettel arra is, hogy a jogorvoslati lehetőségek más érdeket, éppenséggel akár az eljárások elhúzását is szolgálhatják. A jogorvoslat előzménye, tárgya és maga a döntés is emberi tevékenység eredménye, s mint minden emberi tevékenység magában hordozza a tökéletlenséget, így folyamatos vizsgálatra és fejlesztésre is érdemes lehet. A tanulmány ezt a végrehajtási kifogásra figyelemmel igyekszik megtenni.

Irodalomjegyzék

Balogh Olga, B. Korek Ilona, Császtai Ferenc, Juhász Edit (2006): *A megújult bírósági végrehajtás*. Budapest: HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft.

Baté Zsuzsanna, Bordács Ágnes, Kabai Mónika, Magóné dr. Pálos Mária, Németh Andrea, Sinkáné dr. Csendes Ágnes (2010): *Az adóeljárási törvény egységes szerkezetben, magyarázatokkal*. Budapest: Saldo Zrt.

Birher Nándor (2021): *Szabályozáskomplexitás*, Budapest: Patrocinium Kiadó.

Falcsik István: *Miért kell és érdemes élni a jogorvoslati jogunkkal*, Wolters Kluwer, Adó Online, <https://ado.hu/ado/miert-kell-es-erdemes-elni-a-jogorvoslati-jogunkkal/?hilite=RSM+Blog>, letöltve: 2022.03.23.

Gombos Katalin (2018): A polgári perorvoslati rendszer és átalakulása, *Jogtudományi Közlöny*, 73(2), 57-71. o.

Gyüre Péter (2018): A bírósági végrehajtás elrendelésére vonatkozó általános szabályok figyelemmel a szubszidiárius jelleggel alkalmazandó új polgári perrendtartás rendelkezéseire, *Eljárásjogi szemle*, 3(1), 35-46. o.

Király Lilla, Gombos Katalin (2015): *Végrehajtás a nemzetközi jog és az EU joga alapján*. Egyetemi jegyzet. Pécs: PTE Állam- és Jogtudományi Kar

Kengyel Miklós, Harsági Viktória (2009): *Európai polgári eljárásjog*, Budapest: Osiris Kiadó.

¹⁴ „Az adóvitákhoz kapcsolódó jogorvoslati rendszer egyik alapvető hibája éppen abban fogható meg, hogy a fellebbezési eljárásban a határozatot egy, az I. fokú hatóságtól független hatóságnak kellene felülvizsgálnia, akitől valóban elvárható lenne az érdemi felülvizsgálat. Jelenleg a NAV Fellebbviteli Igazgatósága ugyanannak a NAV szervezetnek a része, mint az a hivatal, aki a jogorvoslattal megtámadott határozatot hozta. Felmerül a kérdés, hogy ebben a felállásban mennyire várható érdemi felülvizsgálat egy jogorvoslati eljárásban.”

FALCSIK István: *Miért kell és érdemes élni a jogorvoslati jogunkkal*, letöltve: 2022.03.23.

Kengyel Miklós (2013): *Magyar polgári eljárásjog*, Budapest: Osiris kiadó.

Kengyel Miklós (2015): Búcsú a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárástól, *ProFuturo*, 1., 69-83. o.

Kiss Nikolett, Osztoivits András, Pomeisl András, Villám Krisztián (2015): *A bírósági végrehajtásról szóló törvény nagykommentárja*. Budapest: Opten Informatikai Kft.

Sőre Zoltán (2021): Jogszerű az, amit szabad... De tisztességes is? A nemperes eljárásokban hozott egyes eseti döntések margójára. In: Csanádi Viktor, Farkas György Tamás, Jakab-Köves Gyopárka, Jeki Gabriella, Segesdi Gergő, Tóth-Gyóllai Dániel (szerk.) *Studia Iuris, Historiae et Theologiae. A KRE I. Multidiszciplináris Doktori Konferenciájának Tanulmánykötete*. Budapest: KRE-DOK, 182-199. o.

Vida István (1963): *A bírósági végrehajtás szabályai*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.

Vida István, Balogh Olga (1994): *A bírósági végrehajtás új szabályai*. Budapest: Co-Nex-Training Bt.

Vincenti Gusztáv, Borosdi Miklós (1935): *Végrehajtási eljárás*. Budapest: Grill Károly Könyvkiadóvállalata, IV.

Internetes oldalak

A keresetlevél visszautasításának vizsgálata tárgykörében felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye (2020): 2019.El.II.J.GY.P.2. szám. https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/a_keresetlevel_visszautasitasanak_vizsgalata_osszefoglalo_velemenypdf, letöltve: 2022.03.01.

Jogorvoslati jogok Magyarországon. Kézikönyv. (2019): <https://www.clientearth.org/media/dlrltzw/2020-01-06-jogorvoslati-jogok-magyarorszagon-kezikonyv-ext-hu.pdf>, letöltve: 2022.03.14.

Maciejewski, Mariusz, Ratcliff, Christina, Blandin Louise (2020): *A letelepedés szabadsága és a szolgáltatásnyújtás szabadsága*. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/40/a-letelepedes-szabadsaga-es-a-szolgaltatasnyujtas-szabadsaga>, letöltve: 2020.12.09

Zöld könyv (2022): EUR-Lex. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=LEGISSUM:green_paper, letöltve: 2025.06.19.

Jogszabályok jegyzéke

Az Európai Parlament és Tanács (EU) 2021/1883 Irányelve

Az Európai Unió Alapjogi Chartaja

Az Európai Unió Működéséről szóló szerződés

44/2001 EK Tanácsi rendelet a joghatóság, valamint a határozatok elismerése és végrehajtása polgári és kereskedelmi ügyekben (Brüsszel I.)

4/2009 EK rendelet a tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről

805/2004 EK rendelet a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okiratról

Magyarország Alaptörvénye

1874. évi XXXV. törvénycikk a királyi közjegyzőkről

1881. évi LX. törvénycikk a végrehajtási eljárásról

1955. évi 21. törvényerejű rendelet a bírósági végrehajtásról

1979. évi 18. törvényerejű rendelet a bírósági végrehajtásról

1990. évi XCIII. törvény az illetékekről

1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

2013. évi XXXVII. törvény az adó- és egyéb közterhekkel kapcsolatos nemzetközi közigazgatási együttműködés egyes szabályairól

2015. évi CVII. törvény a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény, és ezzel összefüggésben egyes törvények módosításáról

2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról

6/2021. (X. 29.) SZTFH rendelet a bírósági végrehajtás szervezetéről (korábban: 16/2001. (X. 26) IM rendelet)

IMPLEMENTATION OF THE RIGHT TO FAIR TRIAL IN THE ENFORCEMENT PROCEDURE

ZOLTÁN SÓRE

The right to a fair trial is a fundamental right that everyone has an idea of, but we cannot fully define the concept of fairness or grasp its entire meaning. On the other hand, the desire for everyone to be fair – whatever the word means – is certainly admirable and worthy of respect, especially when the actions of a person authorized to exercise some power are unavoidable.

The individual's feeling of injustice can be a direct result of any form of legal enforcement, and if the desired result of legal enforcement does not occur, the institution of legal remedy can provide a second chance.

Obviously, not all legal remedies can necessarily mean that any legal violation can be fully resolved, since legal remedies may serve other interests, even delay the proceedings. The background, subject matter and decision of the legal remedy are the result of human activity, and as such, it has imperfections, so its continuous examination and development may be worthwhile.

In this study I present the only substantive form of legal remedy that can be submitted against the judicial officer's action in the enforcement procedure, the enforcement objection, in the light of fair trial.

Keywords: fair trial, judicial enforcement, social cooperation, EU regulation, legal remedies